

A bírálóbizottság értékelése

A Jelölt a 11. századi kelet-közép-európai politikatörténet egyik legfontosabb kérdéskörének feldolgozására vállalkozott. Az uralkodócsaládok tagjai közötti viszályok és a hatalom megosztásával összefüggő jelenségeket vizsgálja összehasonlító metodikával. Ennek alapja, hogy az Árpádok, a Piastok és a Přemyslidák által létrehozott hatalmi szervezetek politikailag is a Karoling–ottoniánus örökség részét képezik.

A Jelölt igazolja, hogy az országmegosztásokban inkább a strukturális különbségek játszották a főszerepet. A magyar megosztások nem váltak későbbi részfejedelemségek kiindulópontjává. A megosztás mindig a dinasztia két tagja közötti megállapodás révén született meg. A dukátus kérdését nem az államfejlődés szempontjából értékeli, sem az államegység megtörésére irányuló törekvésként, s nem is a részutódállami érdekek jogalapjaként, amit a Bizottság pozitívan értékelt.

A Jelölt sorra veszi azokat az érvelési stratégiákat, melyek érdekében a közel egykorú történetírás a múltat formálta (*idoneitas*, *legitimitas*). A Jelölt igazolást nyújt arra, hogy a *senioratus* nem volt általánosan követett öröklési elv. Az érvelésmódokat egyidejűnek és Kálmán-korinak állítja be, amivel átrendezi a krónikarészek relatív kronológiáját is.

Nem igazolható, hogy a hatalommegosztás egyenlő felek között történt volna. Ez a hatalomgyakorlási technika mindig újonnan jött létre, pillanatnyi érdekek alapján.

A Jelölt hipotézise, miszerint az érdekeltek nem a területet osztották fel, hanem az egész területre kiterjedő hatalmat, kételyeket ébresztett. Vitatott, hogy dukátus vélelmezett központjai a család egyik ágának kezében található birtokközpontok lennének. A kérdést további elemzés során lehetne alaposabban alátámasztani.

A területi különállás és az azzal összeköthető jogosítványok összefüggését sem a magyar, sem a cseh-lengyel történetírás nem vizsgálta összehasonlító módszertannal. A disszertáció magas színvonalú, monografikus igényű, széles forrásbázisra alapozott, önálló kutatási eredményeket megfogalmazó előtanulmányok sorozatával kimerítő dolgozat. Elemzései logikusak, következtetései beláthatóak. Jelentős mértékben gyarapította eddigi ismereteinket.

A felmerült kérdésekre a Jelölt minden tekintetben kielégítően és kimerítően válaszolt.

A bizottság a disszerens számára az MTA doktora cím megítélését támogatja.